घंटा भरेल जीवनात मधूर धून

याला फेंगशुई म्हणा किंवा आपल्या धर्मग्रंथांमध्ये आधीच नोंदवलेल्या अनेक प्रणाली म्हणा, त्या आजच्या फेंगशुईपेक्षा खूप चांगल्या आणि प्रभावी आहेत. यापैकी काही म्हणजे आरसा, काळ्या घोड्याचा नाल आणि घंटा आहेत. या आपल्या जीवनातील काही अनोख्या गोष्टी आहेत ज्या आपण नियमितपणे वापरतो. परंतु त्यांच्या उपयुक्त उपायांबद्दल फार कमी लोकांना माहिती आहे.

- आपण ज्यात दररोज चेहरा पाहतो तो आरसा वास्तुशास्त्रात अतिशय उपयुक्त मानला गेला आहे. हा आरसा, जो भिंग दिशांचा भ्रम देतो, कधी कधी चमत्कारी प्रभाव दाखवतो. घराचा ईशान्य कोपरा कापलेला किंवा तुटका असेल तर त्या दिशेला मोठा आरसा लावल्याने भ्रम निर्माण होतो. ती दिशा वाढत असल्याचे दिसते. याने त्याचा वास्तुदोष संपतो.
- घरासमोर खांब, झाड, घराचा कोपरा, कचरा, अवशेष असल्यास घराच्या मुख्य दरवाजाच्या चौकटीवर गोल आरसा लावावा. याने आत येणारी नकारात्मक ऊर्जा आरशावर आदळल्यानंतर बाहेर निघून जाते.
- जेवणाच्या खोलीत ईशान्य भिंतीवर मोठा अंडाकृती आरसा लावावा, जेणेकरून खाणाऱ्याचे आणि अन्नाचे प्रतिबिंब त्यामध्ये दिसावे, यामुळे घरात समृद्धी वाढते.
- ड्रेसिंग रूममध्ये आरसा उत्तर किंवा पूर्व भिंतीवर ठेवणे नेहमीच शुभ असते. विसरूनही दक्षिणेकडील भिंतीवर आरसा ठेवू नका.
- बेडरूममध्ये कधीही आरसा लावू नका, त्याचा परिणाम त्या खोलीत झोपणाऱ्या लोकांच्या नात्यावर होतो.
- घंटा ही एक अशी वस्तू आहे जी आपल्या घरातील मंदिरात आणि मंदिरात सहजपणे आढळते. आपण आरतीच्या वेळी किंवा मंदिरात प्रवेश करताना, देवाला नैवेद्य अर्पण करताना याचा वापर करतो. याशिवाय बेलचे अनेक उपयोग आहेत. घंटा वातावरणात सकारात्मक ऊर्जा भरते. जिथे घंट्याचा आवाज येतो, तिथून नकारात्मक ऊर्जा निघून जाते. म्हणूनच आपण सकाळी उठून आंघोळ करून घराच्या मुख्य दारातील तसेच मंदिरातील घंटा वाजवली पाहिजे.
- घराच्या मुख्य दरवाजासमोर दोन-तीन दरवाजे सरळ रेषेत असतील तर मधल्या दाराला पितळाची लहान बेल टांगावी.
- तुमची लहान मुले अभ्यासात कमकुवत असतील तर उपाय करा की, जेव्हा ती अभ्यासाला बसतात तेव्हा त्याच्या अभ्यासाच्या टेबलाजवळ किमान एक मिनीट पितळाची घंटा वाजवा. मुलांचे मन एकाग्र होऊन अभ्यासात मग्न होईल.

◆

मुंगी उडाली आकाशी, तिने गिळिले सूर्यासी

चित्त-चिंतन
प्रतिभा औटी-पंडित

एकाच वेळी आकाशाइतकी वैचारिक उंची आणि सागराएवढी सखोल आध्यात्मिक खोली अनुभवणे आनंददायी असते. अशी अनुभूती जर जेमतेम बारा-चौदा वर्षांच्या सुकुमारीच्या शब्दांमधून मिळाली तर मन थक्क होऊन जाते. एवढ्याशा वयात इतके अगाध ज्ञान कसे? या प्रश्नाचे उत्तर म्हणजे ज्ञानाचा वयाशी संबंध नाही. माऊली म्हणतात, तैसी दशेची वाट न पाहतां। वयसेचिया गांवा न येतां। बाळपणींच सर्वज्ञता वरी तयातें. अनेक जन्मांच्या अभ्यासातून, चिंतनातून प्रकट झालेले हे शब्दब्रह्म! अखिल मानवजातीच्या कल्याणासाठी शब्दब्रह्माचे प्रकटीकरण असते. चौदाशे वर्षे तपसाधना केलेले चांगदेव त्यापुढे नतमस्तक झाले. चौदा वर्षांची मुक्ताई त्यांची गुरुमाऊली झाली अन् तिचे बोट धरून चांगदेवांनी आत्मज्ञानाची वाटचाल केली. आई-बाबा काय असतात, हे समजण्याच्या आधीच एक-दीड वर्षांची असताना, आई-वडील दोघेही देहांत प्रायश्चित्तासाठी निघून गेले. चिमुकल्या मुक्ताचा सांभाळ करणारे निवृत्तीदादा, ज्ञानदेव, सोपानदेव तिघेही लहानच. संन्याशाची मुले म्हणून समाजाने केलेली अवहेलना, अपमान, त्रास सहन करत चारही भावंडे मोठी होत गेली. इतकी मोठी झाली की, आज साडेसातशे वर्षांनंतरही त्यांच्या मोठेपणाने सर्वांची मने भारावून जातात. त्यांचे जगणे, लहान वयात अगाध ज्ञानप्राप्ती असणे, प्रतिकूलता सहज सोसत सर्वांसाठी मात्र कल्याणाचा मार्ग दाखवणे आणि लहान वयात संजीवन समाधी घेणे, सगळे काही गूढ वाटते. समजून घेण्याची मनाला ओढ मात्र लावतात. अगदी मुक्ताईंचे शब्दही तसेच! मुंगी उडाली आकाशी, तिने गिळिले सूर्यासी ही अभंगाची पहिली ओळ ऐकली की, पुढच्या ओळींकडे मन आकर्षित होते. जेमतेम चार ओळींचा अभंग. प्रत्येक ओळीतील सगळ्या गोष्टी अशक्यच वाटतात. त्यांच्या गूढार्थामध्ये डोकावले म्हणजे मुक्ताईंना नेमके काय म्हणायचे आहे ते हळुवारपणे उलगडते. मुंगी हा सूक्ष्म जीव म्हणजे आत्म्याचे प्रतीक. संतांचा आत्मा देहत्यागानंतर परमात्म स्वरुपात विलीन होतो. चराचरातील परमात्मतत्त्व संपूर्ण विश्वव्यापी आहे. त्यामुळे त्याचाच भाग झालेले हे आत्मस्वरूप अनंत कोटी ब्रह्मांडातील सूर्यांनादेखील वेढून घेते. आत्मस्वरूप परमात्मतत्त्वाचा भाग होऊन ज्या संपूर्ण विश्वाला व्यापतो, त्या विश्वाचा सूर्य एक भाग असतो. अशा अर्थाने मुंगीने सूर्याला गिळल्याचे मुक्ताई सांगतात. संपूर्ण विश्वातील परमात्मस्वरूप व आत्मस्वरूप यांच्या एकरूपतेची जाणीव व्यापक दृष्टीने त्या करून देतात. अर्थात ही मोक्ष स्थिती आहे. ती काही कोणालाही सहजसाध्य नसते. पुनरपि जननम् , पुनरपि मरणम् या चक्रात अडकलेला आत्मा मोक्षास जाणे ही घटना नवलाईची आहे. नेहमी घडणारी नसून क्वचित घडणारी आहे. केवळ संतांच्या बाबतीतच मोक्षप्राप्ती शक्य आहे. सर्वसामान्यांच्या बाबतीत त्याची शक्यता किती? हे समजावणारी पुढची ओळ येते, थोर नवलाव झाला, वांझे पुत्र प्रसवला. ज्या स्त्रीला मूल होत नाही तिला वांझ म्हणतात. तिला पुत्र होणे जितके अपवादात्मक, तितकेच अपवादात्मक सामान्य साधकाला मोक्षप्राप्ती होणे आहे. सामान्य मनुष्याचे मन अनेक कामना-विकारांनी लिप्त असते. त्यामुळे त्याच्या वृत्ती-प्रवृत्ती सतत दंश करणाऱ्या विंचवासारखी डंख मारत राहतात. अर्थातच, त्यामुळे देहात असताना उत्तम कर्मे घडत नाहीत. नामस्मरण, ईश्वरी सेवा वगैरे साधनांद्वारे मनाचे असे शुद्धीकरण झाल्यास ईश्वरापर्यंत पोहोचणे शक्य होऊ शकते. मुक्ताई म्हणतात, वचू पातळाशी जाय, शेष वंदी त्याचे पाय. डंख मारण्याची वृत्ती सुटली आणि वासनांच्या वेटोळ्यातील अन्य वासनांचा त्याग करून केवळ भगवंताची स्थापना केली तर ईश्वरप्राप्ती होऊ शकते, असे मुक्ताई सूचित करतात. पण सामान्यत: माणसाचे मन याची जाणीव करून घेत नाही. फक्त सुखप्राप्तीच्या आशेने धडपडत इकडे तिकडे सगळीकडे सुख शोधत राहते. अशा मनाची तुलना मुक्ताई माशीसह करतात. माशी जितक्या मोहाने कधी मिठाईवर जाऊन बसते तर कधी तितक्याच मोहाने घाणीवर बसते. तसे माणसाचे मोहग्रस्त मन सुखाच्या शोधात रमलेले आणि भरकटलेले असते. त्यातून शाश्वत सुखाची प्राप्ती तर होत नाही. मग घडते काय? मुक्ताई म्हणतात, माशी व्याली घार झाली, तेणे मुक्ताई हासली मक्षिका वृत्तीने भिरभिरणाऱ्या, भरकटणाऱ्या माणसाच्या देहातून आत्मा बाहेर पडला की मोक्षपदाला जाऊन स्थिर न होता घारीसारख्या घिरट्या घालत जन्म-मरणाच्या चक्रात फिरत राहतो. मुक्त होऊन मोक्षाप्रत जात नाही. वृत्ती आणि प्रवृत्तींमध्ये अडकल्याने, वासना आणि विकारांमध्ये गुरफटत गेल्याने सृष्टीचक्रात माणसाचा प्रवास असा पुन्हा पुन्हा घडत राहतो. त्या चक्रातून त्याची सुटका होत नाही. हे पाहून मुक्ताईंना हसू येते. ते हसू गूढ आहे. जितके निष्पाप, निरागस आहे तितकेच ते ज्ञानसमृद्ध, आध्यात्मिक परिपक्वतेने पूर्ण आहे. कारण त्यात मुक्ताईच्या आत्मसाक्षात्काराची अनुभूती आहे.

मो. ९९२१३५१८६७

◆

वटवाघूळ घेऊन येतात विनाशाची खूण!

ज्योतिषशास्त्रात असे म्हटले आहे की, घरातील उलथापालथ चांगले किंवा वाईट परिणाम देतात. कधी कधी ही हालचाल पक्ष्यांमुळेदेखील होते. काही पक्षी अनेकदा अनेकांच्या घरी येऊन घरटी बनवतात. शास्त्रांचे जाणकार सांगतात की, घरात पक्षी येण्याने शुभ आणि अशुभ दोन्ही संकेत मिळतात. तुमच्या घरात कोणता पक्षी घरटे बनवतो यावर ते अवलंबून असले तरी जाणकार सांगतात की, एखाद्याच्या घरात उडणारी वटवाघूळ बाहेरून येऊन घरटं बनवते, तर ते काही मोठे गैरप्रकार दर्शविते. वटवाघूळ घरात घुसल्यावर दुर्दैवी घटना घडतात...

- कधी कधी उडणारी वटवाघूळ घरात घुसते. शास्त्राचे जाणकार सांगतात की, अशाप्रकारे वटवाघळांच्या घरात प्रवेश केल्याने आर्थिक नुकसान होते. हे सतत घडत असल्याने घराचा मालक कर्जात बुडतो आणि एका पैशासाठी परावलंबी होतो.
- घरामध्ये वटवाघुळांचे आगमन हे काही मोठ्या अशुभाचे लक्षण आहे. असे मानले जाते की, वटवाघूळ आपल्यासोबत नकारात्मक ऊर्जा आणते आणि घरात कलह सुरू होतो.
- वटवाघुळ आनंदाने भरलेल्या जीवनात कटुता निर्माण करते. घरात प्रवेश केल्यामुळे वैवाहिक जीवनात सर्व प्रकारच्या समस्या निर्माण होतात. त्यामुळे पती-पत्नीमध्ये रोज भांडणे होतात आणि नात्यात दुरावा वाढू लागतो.
- घरामध्ये वटवाघुळांचे आगमन हे आरोग्याशी संबंधित समस्यांचे कारण मानले जाते. वटवाघूळ ज्या घरात प्रवेश करतात त्या घरात रोग वेगाने पसरतात, असा शास्त्रीय तर्क आहे.

◆

आरोग्य आणि समृद्ध जीवनासाठी हरणांची जोडी

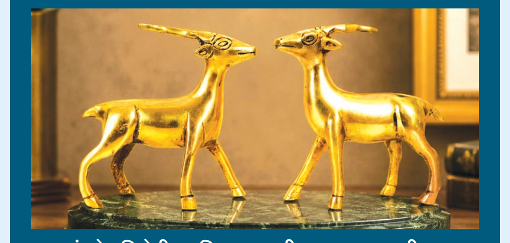

चांगले, निरोगी आणि समृद्ध जीवन जगण्यासाठी घर सकारात्मक उर्जेने परिपूर्ण असले पाहिजे. यासाठी घर वास्तुशास्त्रानुसार असावे. याशिवाय घरात ठेवलेल्या वस्तूही वास्तूनुसार योग्य ठिकाणी आणि दिशेने असाव्यात. याशिवाय वास्तुशास्त्रानुसार अशा काही वस्तू आहेत ज्या घराला समृद्ध बनवण्यास मदत करतात. घर सुंदरपणे सजवण्यासाठी तुम्ही अनेक वस्तू खरेदी करू शकता. पण वस्तू, दागिने खरेदी करून ठेवल्याने घरात धनसंपत्ती वाढते आणि शारीरिक स्वास्थ्य सुधारते. असाच एक वास्तुशिल्पाचा अलंकार म्हणजे हरणाची मूर्ती. घरामध्ये लांब शिंगे असलेली पितळी हरणाची मूर्ती ठेवणेदेखील खूप चांगले आहे.

- **हरणाची मूर्ती :** लांब शिंगे असलेले हरीण हा केवळ सुंदर प्राणीच नाही तर यशाचे प्रतीकही मानले जाते. चिनी वास्तू फेंगशुईमध्ये हरण हा एक महत्त्वाचा प्राणी आहे. ही हरणाची मूर्ती घरात ठेवल्याने सुख-समृद्धी येते. वास्तुशास्त्रानुसार पितळाचे हरण प्रेम, दया, नम्रता आणि करुणेचे प्रतीक मानले जाते. अशी हरणाची मूर्ती आपल्या घरी ठेवल्यास ते सौभाग्य आणि दीर्घायुष्य प्राप्त करते. मात्र यासाठी हरणाची मूर्ती योग्य ठिकाणी आणि दिशेने ठेवणे आवश्यक आहे.
- **हरणाची मूर्ती कुठे ठेवायची?**
  - घरातील उत्तम आरोग्यासाठी स्वयंपाकघरात आग्नेय कोपऱ्यात लांब शिंगे असलेले पितळाचे हरण ठेवावे. अन्यथा घराच्या पूर्व दिशेला ठेवा.
  - घरामध्ये नशिबाची पूर्ण साथ मिळण्यासाठी घराच्या दक्षिण दिशेला पितळी हरणाची मूर्ती ठेवावी. अशाप्रकारे नशीब तुम्हाला साथ देईल आणि तुम्हाला यश मिळेल.
  - पितळाचे हरीण व्यापारात चांगले नेटवर्क तयार करण्यास मदत करते. कामाच्या ठिकाणी पितळी हरणाची मूर्ती ठेवल्याने मनातील नकारात्मक विचार दूर होतात. हरणाच्या जोडीची मूर्ती ठेवल्याने जोडप्यामध्ये जवळीक वाढते. यासाठी ही हरणाची मूर्ती कामाच्या टेबलावर आणि बेडरूमच्या पूर्व दिशेला ठेवावी.
  - हरीण चपळता दर्शविते. घरातील लोक आळशी आणि निष्क्रिय असतील तर पश्चिम दिशेला पितळी हरणाची मूर्ती ठेवावी. तसेच घराच्या पश्चिमेकडील कोपऱ्यात जमिनीवर किंवा टेबलावर ठेवावे. चांगल्या परिणामांसाठी पितळाचे हरण उत्तरेकडे तोंड करून ठेवा.

◆

पितृपक्ष : स्मरणातून कृतज्ञतेकडे

प्रासंगिक
मृदुला महाशब्दे

आज आपण जे काही आहोत त्यामागे अनेक पिढ्यांचे कष्ट, संस्कार, त्याग आणि आशीर्वाद दडलेले आहेत. या अदृश्य ऋणाची जाणीव करून देणारा काळ म्हणजे पितृपक्ष म्हणजे पक्ष पंधरवडा.

भाद्रपद पौर्णिमेनंतर सुरू होणाऱ्या पितृ अमावस्येपर्यंतचा हा कालखंड भारतीय संस्कृतीत पूर्वजांच्या स्मरणाला समर्पित मानला जातो. त्या काळात दिवंगत आप्तांच्या मृत्यू तिथीनुसार श्राद्ध, तर्पण, पिंडदान आणि अन्नदान करण्याची परंपरा आहे. ज्यांची तिथी माहीत नसते किंवा ज्यांच्यासाठी स्वतंत्र तिथी पाळता येत नाही, त्यांच्यासाठी सर्वपित्री अमावस्या विशेष महत्त्वाची मानली जाते. परंतु पितृपक्षाचा अर्थ केवळ विधीपुरता मर्यादित नाही. ज्याच्यामुळे आपण आहोत, त्यांचे स्मरण करणे हा या परंपरेचा मूळ भाव आहे. भारतीय संस्कृतीने मनुष्याला देवऋण, ऋषिऋण आणि पितृऋण म्हणजे आपल्या पूर्वजांनी आपल्यासाठी केलेल्या योगदानाची जाणीव. आई-वडील, आजी-आजोबा आणि त्यांच्या पूर्वीच्या पिढ्यांनी केवळ आपल्याला जन्म दिला नाही तर जीवन जगण्याचा मार्ग दाखवला. त्यांनी संस्कार दिले, मूल्ये जपली, परंपरा पुढे नेल्या आणि पुढच्या पिढीसाठी जीवनाचा पाया घातला. म्हणून पितृपक्ष म्हणजे आपल्या मुलांकडे कृतज्ञतेने पाहण्याची संधी.

श्राद्ध हा शब्द श्रद्धेशी संबंधित आहे. श्रद्धा, आदर आणि कृतज्ञतेने पूर्वजांचे स्मरण करणे हा त्यामागचा भाव आहे. तर्पणामध्ये जल अर्पण करून इतरांचे स्मरण केले जाते. पिंडदान आणि श्राद्ध विधीला आपल्या धार्मिक परंपरेत विशिष्ट स्थान आहे. या सर्व विधीच्या मागे असलेली भावना मात्र एकच. पितृपक्षात अन्नदानालाही महत्त्व आहे. पूर्वजांच्या स्मरणार्थ गरजू व्यक्तीला अन्न देणे यामधून दया, दान आणि परोपकाराची मूल्ये जपली जातात.

पितृपक्षाच्या संदर्भात महाभारतातील कर्णाची कथा प्रसिद्ध आहे. कर्ण हा महान दानशूर म्हणून ओळखला जातो. त्याने आयुष्यभर मोठ्या प्रमाणावर दान केले. परंतु मृत्यूनंतर त्याला पितृलोकात अन्न मिळाले नाही, अशी लोकपरंपरेत सांगितली जाणारी कथा आहे. आपल्या पूर्वजांच्या स्मरणार्थ अन्नदान करण्याची संधी त्याला मिळाली नव्हती, असे या कथेत सांगितले जाते. त्यानंतर पृथ्वीवर परत येऊन पूर्वजांच्या स्मरणार्थ अन्नदान करण्याची संधी त्याला मिळाली आणि या कथेशी पितृपक्षाची परंपरा जोडली जाते. या कथेतून असे दिसून येते की, दान केवळ धनाचे नसते, आपल्या मुळांचे आणि पूर्वजांचे स्मरण करणेही महत्त्वाचे आहे.

पितृपक्षाचा खरा हेतू एखादा विधी पूर्ण करणे नाही. त्यामागे स्मरण, श्रद्धा, कृतज्ञता, संस्कार यांची सुंदर सांगड आहे. आपल्या आधीच्या पिढ्यांनी अनेक कष्ट सहन केले, कुटुंब उभे केले, संकटांना तोंड दिले आणि पुढच्या पिढीसाठी काहीतरी जपून ठेवले. ते आज प्रत्यक्ष आपल्यात नसले तरी त्यांच्या संस्कारांच्या रूपाने त्यांचे अस्तित्व आपल्या जीवनात टिकून आहे. म्हणून पितृपक्ष जणू आपल्याला सांगतो, त्यांच्यामुळे आपण आहोत, त्यांना विसरू नका. काळ बदलला, जीवन पद्धती बदलली, कुटुंबाची रचना बदलली, पण कृतज्ञतेची गरज बदललेली नाही. आजच्या धावपळीच्या जीवनात आपल्या पूर्वजांचे स्मरण करण्यासाठी काही क्षण राखणे ही केवळ परंपरा नाही; ती आपल्या संस्कारांची जपणूक आहे.

पितृपक्ष आपल्याला भूतकाळाशी अडकवून ठेवत नाही. उलट भूतकाळातून मिळालेला चांगल्या वारसा वर्तमान जगण्याची आणि पुढच्या पिढीपर्यंत पोहोचवण्याची प्रेरणा देतो. पूर्वजांना खरी आदरांजली म्हणजे त्यांच्या चांगल्या गुणांना आपल्या आचरणात स्थान देणे. त्यांनी प्रामाणिकपणा जपला असेल तर आपण तो जपावा. त्यांनी कष्टाला महत्त्व दिले असेल तर कष्टाची किंमत जाणावी. त्यांनी कुटुंबातील नाती जपली असतील तर आपण प्रेम, जिव्हाळा आणि एकोपा टिकवावा. पितृपक्षाचा आणखी एक सुंदर पैलू म्हणजे पिढ्यांना जोडण्याचे कार्य. घरातील वडीलधाऱ्यांनी आपल्या पूर्वजांच्या आठवणी पुढच्या पिढीला सांगितल्या तर एक मौल्यवान कौटुंबिक इतिहास जिवंत राहतो. पूर्वजांचे जीवन, त्यांचे कष्ट, त्यांचे संस्कार आणि त्यांच्या आठवणी पुढच्या पिढीपर्यंत पोहोचतात. नावे विसरली तरी कथा जिवंत राहतात.

कथा जिवंत राहिल्या की संस्कार जिवंत राहतात.

म्हणून पितृपक्ष हा केवळ नाही; तो एका पिढीकडून दुसऱ्या पिढीकडे संस्कारांचा सेतू बांधणारा काळ आहे. पितृऋण फेडणे म्हणजे केवळ एखादा विधी करून कर्तव्य संपवणे नव्हे. पूर्वजांनी दिलेल्या जीवनाचा, संस्कारांचा आणि मूल्यांचा आदर करणे ही त्या ऋणाची खरी जाणीव आहे. आपल्या पूर्वजांनी जपलेली चांगली मूल्ये आपण आपल्या आचरणातून पुढे नेली, तर त्यांची परंपरा खऱ्या अर्थाने जिवंत राहते. पितृपक्ष म्हणजे केवळ भूतकाळाचे ऋण जाणून वर्तमान अधिक सुंदर करण्याचा काळ आहे. ज्यांनी आपल्याला जन्म दिला, संस्कार दिले, जीवनाची वाट दाखवली त्यांचे स्मरण करणे ही कृतज्ञता आहे. त्यांच्या स्मृतीला आदर देणे ही श्रद्धा आहे आणि त्यांच्या चांगल्या विचारांना आपल्या आचरणातून पुढे नेणे हीच त्या स्मरणाची खरी फलश्रुती आहे. पितरांचे स्मरण मनात असावे, कृतज्ञता कृतीत असावी आणि संस्कार पुढच्या पिढीत उतरावेत यातच पितृपक्षाचा खरा अर्थ सामावलेला आहे.

मो. ९१५८९११३७७

घरातील ऊर्जेचे संतुलन

वास्तूविज्ञान
विशाल कुमावत

कोणताही मोठा खर्च न करता घरात सकारात्मक बदल आणि ऊर्जेचे व्यवस्थित संतुलन करता येते.

मागील भागात आपण वास्तुशास्त्र म्हणजे काय याविषयी थोडी ओळख करून घेतली. या लेखात आपण घरातील ऊर्जा असंतुलित असल्याची काय चिन्हे आहेत ते समजून घेऊ.

घरातील ऊर्जा असंतुलित असल्याची स्पष्ट चिन्हे : कोणतेही स्पष्ट कारण नसताना मन अस्वस्थ राहणे. घरात राहून लवकर थकवा जाणवणे. एखादे काम सुरू करण्यासाठी आळस किंवा उशीर होणे. छोट्या छोट्या गोष्टींवर चिडचिड करणे. घरात बसल्यावर नकारात्मक विचार वाढणे. या गोष्टींचा अर्थ असा नाही की घरात नक्कीच काहीतरी चुकीचे आहे. परंतु त्या घरातील वातावरण किंवा ऊर्जा काही ठिकाणी असंतुलित असल्याचे हे संकेत असू शकतात.

ऊर्जा असुंतलनाची चिन्हे कधी वाढतात : घरात सतत अव्यवस्था राहते. नैसर्गिक प्रकाश किंवा हवा कमी असते. एखाद्या जागी खूप दिवसापासून जड किंवा न वापरणारे सामान ठेवलेले असते. घरातील एखादी जागा सतत बंद किंवा अंधारी ठेवली जाते. अशा परिस्थितीत घरातील वातावरण ताजेतवाने आणि प्रसन्न वाटण्याऐवजी जड किंवा अस्वस्थ वाटू शकते. सोप्या भाषेत सांगायचे तर घर स्वच्छ, मोकळे, प्रकाशमान आणि हवेशीर ठेवणे हे घरातील सकारात्मक वातावरणासाठी महत्त्वाचे आहे.

सुधार करण्याची गरज कुठे आहे हे कसे ओळखावे : वास्तूमध्ये सुधारणा करण्यापूर्वी हे समजून घेणे महत्त्वाचे आहे की समस्या संपूर्ण घरात नसते तर घरातील काही विशिष्ट ठिकाणी असू शकते. योग्य जागा ओळखल्याशिवाय केलेली सुधारणा अनेक वेळा प्रभावी ठरत नाही.

स्वतः तपासण्याची सोपी पद्धत : सकाळी घरात काही वेळ शांतपणे फिरा. कोणत्या ठिकाणी गेल्यावर मन जड किंवा अस्वस्थ वाटते ते पाहा. घरातील कोणता कोपरा नेहमी अस्ताव्यस्त असतो ते लक्षात घ्या. घरात कोणत्या ठिकाणी नैसर्गिक प्रकाश सर्वात कमी पोहोचतो ते पाहा. घरातील कोणती जागा तुम्हाला सर्वात शांत आणि प्रसन्न वाटते ते पाहा. ज्या ठिकाणी वारंवार अस्वस्थता किंवा जडपणा जाणवतो त्या जागेकडे विशेष लक्ष देणे आवश्यक आहे.

एक महत्त्वाची गोष्ट : वास्तूमधील सुधारणा नेहमी मोठे किंवा महागडे उपाय करूनच करावी असे नाही. अनेक वेळा पुढील साध्या गोष्टी पुरेशा ठरू शकतात. घराची नियमित स्वच्छता करणे. घरात पुरेसा प्रकाश वाढवणे. अनावश्यक वस्तू काढून टाकणे. वस्तू योग्य आणि व्यवस्थित ठिकाणी ठेवणे. घरातील जागा मोकळी आणि हवेशीर ठेवणे. म्हणून वास्तू सुधारताना प्रथम घराचे निरीक्षण करा. समस्या नेमकी कुठे आहे हे समजून घ्या आणि त्यानंतरच योग्य सुधारणा करा.

आता आपण सविस्तर समजून घेऊया. जसे : कोणती दिशा कोणत्या प्रकारच्या ऊर्जाशी संबंधित आहे. घरातील कोणत्या ठिकाणी सर्वात आधी सुधारणा करावी. कोणताही मोठा खर्च न करता घरात सकारात्मक बदल कसे करता येतात. छोटे घर आणि फ्लॅटमध्ये ऊर्जेचे संतुलन कसे ठेवावे? बहुतेक लोकांना असे वाटते की, वास्तूचा उपयोग फक्त मोठ्या घरांसाठी किंवा बंगल्यांसाठी होतो. पण प्रत्यक्षात छोटे घर आणि फ्लॅटमध्ये वास्तूचा परिणाम अधिक स्पष्टपणे जाणवू शकतो. कारण जागा मर्यादित असते आणि घरातील ऊर्जा लवकर प्रभावित होते.

छोट्या घरात विशेष लक्ष देण्याच्या गोष्टी : घरातील प्रत्येक कोपरा महत्त्वाचा असतो. एखादी वस्तू चुकीच्या ठिकाणी ठेवली असेल तर त्याचा परिणाम लवकर जाणवू शकतो. योग्य बदल केल्यास त्याचा परिणाम कमी वेळात जाणवू शकतो. म्हणून छोट्या घरात वास्तू सुधारणा करताना योग्य जागेची निवड आणि योग्य नियोजन करणे महत्त्वाचे आहे.

छोटे घर किंवा फ्लॅट व्यवस्थित ठेवण्यासाठी – घरातील प्रत्येक जागा स्वच्छ आणि नीटनेटकी ठेवा. अनावश्यक वस्तू साठवून ठेवू नका. घरात नैसर्गिक प्रकाश आणि हवा येईल याची काळजी घ्या. ज्या वस्तू ज्या कामासाठी आहेत त्या शक्यतो योग्य ठिकाणी ठेवा. घरातील प्रत्येक कोपरा मोकळा आणि वापरण्यास योग्य ठेवण्याचा प्रयत्न करा. छोट्या घरात जागा कमी असल्यामुळे प्रत्येक कोपऱ्याचा योग्य वापर करणे अधिक महत्त्वाचे ठरते.

छोट्या घरांसाठी उपयोगी सूचना : जड फर्निचर शक्यतो भिंतीला लागून ठेवा. घरातील मधली जागा मोकळी ठेवा. एकाच ठिकाणी खूप वस्तू ठेवू नका. घरात येणारा प्रकाश आणि हवा अडवू नका. या छोट्या छोट्या बदलांमुळे घरातील वातावरण अधिक मोकळे, हलके आणि प्रसन्न वाटू शकते.

सुधारणा सुरू करण्यापूर्वी खालील गोष्टी लक्षात ठेवा – एकाच वेळी खूप उपाय करू नका. आधी समस्या समजून घ्या आणि नंतर उपाय करा. घरातील प्रत्येक कोपरा सारखा आहे असे समजू नका. रंगाचा वापर योग्य आणि मर्यादित प्रमाणात करा. फक्त भीतीच्या आधारावर कोणताही निर्णय घेऊ नका. नैसर्गिक प्रकाश, हवा आणि स्वच्छता यांना प्राधान्य द्या. प्रत्येक बदलाचा परिणाम जाणवण्यासाठी पुरेसा वेळ द्या. या गोष्टींची काळजी घेतल्यास घरातील बदल अधिक व्यवस्थित, सोपे आणि उपयोगी पद्धतीने करता येतील.

(क्रमशः)

◆

भविष्यवेध
सार्वमत देशदूत
माध्यम समूह प्रस्तुत
ज्योतिष, अध्यात्म, वास्तू, रत्न, योगपत्रिका

राधा-कृष्णाचे चित्र घरात लावण्याचे वास्तुनियम

घरात लोकांना देवाच्या अनेक प्रकारच्या मूर्ती, चित्रे ठेवायला आवडतात. काही मूर्ती घरातील मंदिरात किंवा पूजेच्या खोलीत ठेवल्या जातात तर काही चित्रे घराच्या वेगवेगळ्या भागात लावलेली असतात. पण देवाची चित्रे आणि मूर्ती ठेवण्याचीही स्वत:ची पद्धत आहे आणि वास्तू नियम लक्षात घेऊन या मूर्ती ठेवल्या तर अनेक पटींनी फायदे होतात.

एवढेच नाही तर वेगवेगळ्या देवांच्या मूर्तींना त्यांच्या स्वभावानुसार आणि फळानुसार घरामध्ये स्थान दिले जाते. काही लोक घरात राधा-कृष्णाच्या मूर्ती आणि चित्रे लावतात. लोक त्याला त्यांच्या अखंड प्रेमासाठी आठवतात. अशा परिस्थितीत जोडप्यांनी खोलीत राधा-कृष्णाचे चित्र लावणे खूप चांगले मानले जाते. मात्र, या काळात काही गोष्टी लक्षात घ्यायला हव्यात. तर आजच्या या लेखात आम्ही तुम्हाला घरामध्ये राधा-कृष्णाची मूर्ती ठेवण्यासाठी

- **काही वास्तू नियमांबद्दल सांगत आहोत..**
- **मुख्य प्रवेशद्वारावर चित्र लावू नये –** काही लोकांना अशी सवय असते की, ते घराच्या मुख्य दरवाजावर आपल्या आराध्याचे चित्र लावतात. अशा प्रकारे विघ्नहर्ता गणेशाचे चित्र मुख्य दरवाजावर लावता येते. पण राधा-कृष्णाचे चित्र घराच्या मुख्य दरवाजावर लावणे चांगले मानले जात नाही. राधा-कृष्णाचे चित्र लावणे टाळण्याचा प्रयत्न करा.
- **बेडरूममध्ये चित्र लावा –** बेडरूममध्ये वेगवेगळ्या देवांची चित्रे लावणे चांगले मानले जात नाही. पण जर आपण राधा-कृष्णाच्या चित्राबद्दल बोललो तर ते बेडरूममध्ये ठेवता येते. त्यांच्याकडे प्रेमाचे प्रतीक म्हणून पाहिले जाते आणि म्हणूनच जोडपे त्यांच्या परस्पर संबंधातील गोडवा टिकवून ठेवण्यासाठी बेडरूममध्ये त्यांचे चित्र लावू शकतात. जेव्हा तुम्ही बेडरूममध्ये राधा-कृष्णाचे चित्र लावत असाल तेव्हा ते नेहमी पूर्वेकडील भिंतीवर लावा. तसेच या काळात काही गोष्टी लक्षात ठेवा. उदाहरणार्थ, कधीही चित्राकडे पाय करून झोपू नका. त्याचवेळी बेडरूममध्ये अटॅच बाथरूम असेल तर बाथरूमच्या भिंतीवर चित्र नसावे.
- **बाल स्वरुपाचे चित्र –** संतती हवी असेल तर बेडरूममध्ये कृष्णाच्या बालस्वरुपाचे चित्र लावणे चांगले मानले जाते. हे चित्र लावताना पूर्व आणि पश्चिम दोन्ही भिंतींवर लावता येईल. तथापि, आपले पाय कधीही त्यांच्या बाजूला नाहीत याची खात्री करा.
- **बेडरूममध्ये पूजा करू नका –** जेव्हा तुम्ही बेडरूममध्ये राधा-कृष्णाचे चित्र लावत असाल तर त्यांची पूजा बेडरूममध्ये करू नये. राधा-कृष्णासह कोणत्याही देवाच्या पूजेसाठी तुम्ही मंदिर किंवा पूजास्थान निवडा. घरात जिथे पूजास्थान बनवले असेल तिथे तिची पूजा करावी.
- **डावीकडे राधा –** अनेकदा राधा-कृष्णाचे चित्र लावताना लोकांच्या मनात प्रश्न पडतो की, राधा डावीकडे असावी की उजवीकडे. वास्तविक चित्रात राधाजी डाव्या बाजूला, तर कृष्णजी उजव्या बाजूला असावे. तसेच जेव्हा तुम्ही बेडरूममध्ये राधा-कृष्णाचे चित्र लावत असाल, तेव्हा लक्षात ठेवा की, त्यामध्ये इतर देवता किंवा गोपी असू नयेत. ते फक्त राधा आणि कृष्ण यांचे असावे. आजकाल देवी-देवतांच्या चित्रांचा कोलाजही बाजारात उपलब्ध आहे, पण तो बेडरूममध्येही ठेवू नये.

◆

बारा राशींची निर्मिती कशी झाली?

राशी म्हणजे केवळ भविष्याची खिडकी नाही. ती मानवाने विश्वाकडे पाहण्यासाठी तयार केलेल्या अनेक खिडक्यांपैकी एक खिडकी आहे.

राशी महात्म्य
डॉ. किशोरकुमार दीक्षित

गेल्या भागात आपण पाहिले की, राशी म्हणजे नेमके काय? आकाशामध्ये पाहताना दिसणाऱ्या असंख्य तारकांमध्ये आपल्या पूर्वजांनी केवळ सौंदर्य पाहिले नाही, तर त्यामागील एक शिस्त, एक क्रम आणि एक गणित शोधण्याचा प्रयत्न केला. आकाशातील ग्रहांची हालचाल, सूर्याचा आभासी मार्ग आणि चंद्राच्या गतीचा अभ्यास करताना ज्योतिषशास्त्राची एक समृद्ध परंपरा विकसित झाली. पण एक प्रश्न स्वाभाविकपणे मनात येतो, आकाशाचे बारा भागच का केले? आणि या बारा राशींची निर्मिती नेमकी कशी झाली? या प्रश्नाचे उत्तर समजून घेताना आपल्याला हजारो वर्षांपूर्वीच्या आकाश निरीक्षणाच्या परंपरेत जावे लागेल. प्राचीन काळात आजच्यासारख्या दुर्बिणी, उपग्रह किंवा संगणक नव्हते. तरीही आकाश निरीक्षणासाठी माणसाकडे एक अत्यंत प्रभावी साधन होते – त्याची जिज्ञासा आणि सातत्य. रात्र झाली की आकाशात दिसणाऱ्या चंद्र-सूर्याच्या हालचाली, ऋतूंचे बदल, दिवस-रात्र यांचे चक्र आणि ठराविक काळानंतर पुन्हा दिसणाऱ्या तारका समूहांचे निरीक्षण केले जात होते. या निरीक्षणातून आकाशातील सूर्याच्या आभासी मार्गाला विशेष महत्त्व प्राप्त झाले. या मार्गाला भारतीय परंपरेत क्रांतिवृत्त असे म्हटले जाते. या क्रांतिवृत्ताचे १२ समान भाग करण्यात आले आणि प्रत्येक भागाला एका विशिष्ट राशीचे नाव देण्यात आले. मेष, वृषभ, मिथुन, कर्क, सिंह, कन्या, तूळ, वृश्चिक, धनू, मकर, कुंभ आणि मीन. या बारा राशी म्हणजेच आकाशाच्या त्या विभागांना दिलेली नावे आहेत. परंतु या नावांमध्ये केवळ कल्पना नव्हती. आकाशात दिसणाऱ्या काही तारका समूहांच्या आकृतिबंधांशी या नावाचा संबंध जोडला गेला. उदाहरणार्थ : काही समूहांचा आकार प्राण्यांसारखा किंवा मानवी आकृतीसारखा भासत असल्याने त्यांना प्रतीकात्मक नावे देण्यात आली. यातून एक महत्त्वाची गोष्ट समजते. राशींची संकल्पना ही आकाशाचे निरीक्षण, त्याचे वर्गीकरण आणि त्याला अर्थ देण्याच्या मानवी प्रयत्नातून विकसित झाली. भारतीय ज्योतिषात मात्र राशींचे महत्त्व केवळ आकाशातील विभाग म्हणून राहिले नाही. ग्रह कोणत्या राशीत आहे, जन्माच्या वेळी ग्रहांची स्थिती कशी आहे, याचा अभ्यास करून व्यक्तीच्या जीवनातील विविध प्रवृत्तींचा अंदाज घेण्याची पद्धत विकसित झाली. इथे अंदाज हा शब्द महत्त्वाचा आहे. कारण माणसाचे जीवन फक्त ग्रहांच्या हालचालींनी चालत नाही. त्याच्या आयुष्यात कर्म, संस्कार, शिक्षण, कुटुंब, परिस्थिती, समाज आणि स्वतःचे निर्णय यांचीही भूमिका असते. म्हणूनच राशींकडे पाहताना एक सुंदर समतोल आवश्यक आहे : परंपरेचा आदर आणि विवेकाची साथ.

बारा राशींची आणखी एक वैशिष्ट्यपूर्ण विभागणी केली जाते. राशींना चार तत्त्वांशी जोडले जाते : अग्नी, पृथ्वी, वायू आणि जल. मेष, सिंह आणि धनू या राशींना अग्नितत्त्वाशी जोडले जाते. त्यातून उत्साह, ऊर्जा आणि पुढाकार यासारख्या प्रवृत्तींचे प्रतीकात्मक वर्णन केले जाते. वृषभ, कन्या आणि मकर या राशी पृथ्वीतत्त्वाशी संबंधित मानल्या जातात. स्थैर्य, व्यवहार आणि प्रत्यक्ष कृती यांचा त्यांच्याशी संबंध जोडला जातो. मिथुन, तूळ आणि कुंभ या राशी वायुतत्त्वाच्या मानल्या जातात. विचार, संवाद, सामाजिक संबंध आणि बौद्धिक देवाण-घेवाण यांचे प्रतीक म्हणून त्यांच्याकडे पाहिले जाते. कर्क, वृश्चिक आणि मीन या जलतत्त्वाच्या राशी मानल्या जातात. संवेदनशीलता आणि अंतर्मुखता यांच्याशी त्यांचा संबंध जोडला जातो. याचा अर्थ असा नाही की, एखाद्या व्यक्तीचा स्वभाव केवळ तिच्या राशीवर ठरतो. उलट या विभागणीकडे मानवी स्वभाव समजून घेण्यासाठीची एक पारंपरिक चौकट म्हणून पाहणे अधिक योग्य ठरेल. याचबरोबर राशींचे चल, स्थिर आणि द्विस्वभाव असे प्रकार केले जातात. म्हणजेच एकाच बारा राशींच्या चौकटीत विविध प्रकारच्या प्रवृत्तींचे सूक्ष्म वर्गीकरण करण्याचा प्रयत्न केला गेला. हे सर्व पाहिल्यावर एक प्रश्न पुन्हा उभा राहतो? प्राचीन माणसाने आकाशाकडे इतक्या बारकाईने का पाहिले असेल? कारण आकाश त्याच्यासाठी केवळ एक पसरलेली अमर्यादित निळाई नव्हती. आकाशातून ऋतूंचा अंदाज येत होता. शेतीच्या कामाचे नियोजन होत होते. काळाची गणना केली जात होती आणि निसर्गाच्या चक्राशी माणसाचे जीवन जोडले जात होते. म्हणूनच राशींचा इतिहास हा केवळ ज्योतिषाचा इतिहास नाही; तो मानवाच्या आकाश समजून घेण्याच्या जिज्ञासेचा इतिहास आहे.

आज आपण आधुनिक विज्ञानाच्या युगात जगत आहोत. आपल्या हातातील मोबाईल आपल्याला जगाच्या कोणत्याही कोपऱ्यातील माहिती काही सेकंदात देतो. आपण उपग्रह, ग्रहांचा अभ्यास करता. दुर्बिणी अंतराळातील अब्जावधी प्रकाश वर्ष दूर असलेल्या वस्तूंचे निरीक्षण करतात. तरीही रात्रीच्या आकाशाकडे पाहताना माणसाच्या मनात एकच प्रश्न आजही निर्माण होतो – या विशाल विश्वात माझे स्थान नेमके काय? आता बारा राशींची रचना आपल्याला समजली. पण या प्रत्येक राशीला वेगळे नाव, वेगळे चिन्ह आणि वेगळे प्रतीक का दिले गेले? मेषला मेंढा, वृषभला बैल, मिथुनेला जुळे आणि सिंहाला सिंहच का? या प्रतीकांमागे कोणते अर्थ दडले आहेत? प्रत्येक राशीच्या चिन्हांमध्ये मानवी स्वभावाचे कोणते संकेत शोधले गेले? याच उत्सुकतेचा शोध आपण घेणार आहोत पुढील भागात.. राशींची चिन्हे आणि त्यामागचा अर्थ. आकाश तेच आहे. पण प्रत्येक राशीची गोष्ट वेगळी आहे...

मो. ९८२२२८०५३३

हाताच्या तळव्यांवरील पर्वत काय सांगतात..

पर्वताचे अचूक फलित पाहताना पर्वताचा आकार, हाताची रचना, बोटांची लांबी, रेषा आणि त्यावरील चिन्हे यांचाही एकत्रित विचार केला जातो.

हस्तरेषाज्ञान
अनिल कुमावत

हस्तरेषाशास्त्रात हाताच्या तळव्यावरील काही विशिष्ट उंचवट्यांना पर्वत असे म्हटले जाते. प्रत्येक पर्वताचा संबंध एका ग्रहाशी जोडला जातो. पर्वताची जागा, आकार, उंची, मजबुती आणि त्यावरील चिन्हे यांचा अभ्यास करून व्यक्तीच्या स्वभावाबद्दल आणि जीवनातील विविध क्षेत्राबद्दल अंदाज लावला जातो.

गुरू पर्वत : गुरू पर्वत हा तर्जनीच्या म्हणजेच पहिल्या बोटाच्या खाली असतो. हा पर्वत गुरू ग्रहाशी संबंधित मानला जातो. गुरू पर्वताचा संबंध ज्ञान, नेतृत्व, आत्मविश्वास, प्रतिष्ठा, धर्म-अध्यात्म, महत्त्वाकांक्षा आणि मार्गदर्शन करण्याच्या वृत्तीशी जोडला जातो. गुरू पर्वत सामान्य म्हणजे ना फार उंच ना फार खोल असेल तर व्यक्तीचा स्वभाव साधारणपणे संतुलित असतो. अशी व्यक्ती आत्मविश्वासाने काम करते; परंतु स्वतःला इतरांपेक्षा मोठे समजत नाही. तिला समाजात मानसन्मान मिळवण्याची इच्छा असते. अशा व्यक्तीला शिक्षण, मार्गदर्शन, व्यवस्थापन किंवा लोकांशी संबंधित कामांमध्ये रस असू शकतो. ती आपल्या कुटुंबातील किंवा मित्रांमधील लोकांना योग्य सल्ला देण्याचा प्रयत्न करते.

गुरू पर्वत विकसित : गुरू पर्वत चांगला विकसित, उंच आणि मजबूत असेल तर हस्तरेषाशास्त्रानुसार व्यक्तीमध्ये आत्मविश्वास, नेतृत्वगुण आणि महत्त्वाकांक्षा अधिक असू शकते. अशी व्यक्ती लोकांना मार्गदर्शन करणारी, निर्णय घेणारी आणि जबाबदारी स्वीकारणारी असते. समाजात आपली ओळख निर्माण करण्याची इच्छा तिच्यामध्ये असते. शिक्षण, प्रशासन, व्यवस्थापन, अध्यापन, धार्मिक क्रिया किंवा सामाजिक क्षेत्रात काम करण्याची आवड असू शकते. मात्र पर्वत अधिक जास्त विकसित असेल तर कधी-कधी अहंकार, हट्टीपणा किंवा स्वतःचे मत इतरांवर लादण्याची प्रवृत्ती दिसू शकते.

गुरू पर्वत अविकसित : गुरू पर्वत सपाट किंवा खूपच कमी विकसित असेल तर व्यक्तीमध्ये आत्मविश्वासाची कमतरता जाणवू शकते. निर्णय घेताना दुसऱ्याच्या मतावर जास्त अवलंबून राहण्याची शक्यता असते. अशा व्यक्तीला नेतृत्व करण्यापेक्षा दुसऱ्यांच्या मार्गदर्शनाखाली काम करणे अधिक सोयीचे वाटू शकते. स्वतःची क्षमता असूनही ती व्यक्ती अनेक वेळा स्वतःवर पूर्ण विश्वास ठेवत नाही.

शनी पर्वत : मधल्या म्हणजे सर्वात मोठ्या बोटाच्या खालील भागास शनी पर्वत म्हणतात. शनी पर्वत सामान्य प्रमाणात असेल तर व्यक्तीचा स्वभाव संतुलित आणि विचारपूर्वक असतो. ती कोणतेही काम घाईने करण्याऐवजी त्याचा विचार करून निर्णय घेते. अशा व्यक्तीमध्ये मेहनत करण्याची क्षमता असते. संकट आले तरी परिस्थिती समजून घेऊन त्यावर मार्ग काढण्याचा प्रयत्न करते. जबाबदारी स्वीकारण्याची वृत्ती चांगली असते.

शनी पर्वत विकसित : शनी पर्वत चांगला विकसित असेल तर व्यक्ती गंभीर, शांत, मेहनती, संयमी आणि जबाबदार असू शकते. अशी व्यक्ती प्रत्येक गोष्टीचा सखोल विचार करते. तिला संशोधन, तांत्रिक काम, विज्ञान, गणित, शेती, जमीनजुमला किंवा एकाग्रतेची गरज असलेल्या कामांमध्ये रस असू शकतो. आयुष्यात यश मिळवण्यासाठी ती व्यक्ती सातत्याने मेहनत करण्यावर विश्वास ठेवते. अशा व्यक्तीला एकटेपणात विचार करणे आवडू शकते. मात्र शनी पर्वत खूपच जास्त विकसित असल्यास व्यक्ती अतिगंभीर, निराशावादी, संयमी किंवा एकलकोंडी होण्याची शक्यता हस्तरेषाशास्त्रात सांगितली जाते.

शनी पर्वत अविकसित : शनी पर्वत कमी विकसित किंवा सपाट असेल तर व्यक्तीमध्ये संयमाची कमतरता असू शकते. काम सुरू करून ते पूर्ण करण्यापूर्वी दुसऱ्या कामांमध्ये वळण्याची प्रवृत्ती दिसू शकते. अशी व्यक्ती गंभीर जबाबदाऱ्या टाळण्याचा प्रयत्न करू शकते किंवा अडचणी आल्यावर लवकर निराश होऊ शकते. दीर्घकाळ एकाच उद्दिष्टावर लक्ष केंद्रित करणे तिला कधी कधी कठीण जाऊ शकते.

रवी पर्वत : रवी पर्वत अनामिकेच्या म्हणजे चौथ्या बोटाच्या खाली असतो. याला सूर्य पर्वत असेही म्हटले जाते. हा पर्वत सूर्य ग्रहाशी संबंधित मानला जातो. **रवी पर्वत सामान्य :** रवी पर्वत सामान्य प्रमाणात असेल तर व्यक्तीमध्ये आत्मविश्वास आणि सर्जनशीलता संतुलित प्रमाणात असते. अशी व्यक्ती आपले काम चांगल्या पद्धतीने करण्याचा प्रयत्न करते आणि आपल्या कामाचे कौतुक व्हावे अशी तिची इच्छा असते. कला, संगीत, लेखन, अभिनय, व्यवसाय किंवा लोकांशी संबंधित कामांमध्ये तिची आवड असू शकते. प्रसिद्धी मिळवण्यापेक्षा चांगले काम करण्यावर अधिक भर देते.

रवी पर्वत विकसित : रवी पर्वत चांगला विकसित आणि उठावदार असेल तर हस्तरेषाशास्त्रानुसार व्यक्तीमध्ये आत्मविश्वास, कल्पकता, कलागुण आणि प्रसिद्ध होण्याची इच्छा अधिक असू शकते. अशी व्यक्ती लोकांचे लक्ष वेधून घेऊ शकते. कला, अभिनय, संगीत, लेखन, डिझाईन, मीडिया, व्यवसाय किंवा सार्वजनिक क्षेत्रात स्वतःची ओळख निर्माण करण्याची क्षमता तिच्यात असू शकते. **रवी पर्वत अविकसित :** रवी पर्वत कमी विकसित किंवा सपाट असेल तर व्यक्तीमध्ये स्वतःच्या गुणांबद्दल आत्मविश्वास कमी असू शकतो. स्वतःचे चांगले काम असूनही त्यांचे प्रदर्शन करण्यास ती व्यक्ती संकोच करू शकते. कौतुक मिळाले नाही तर निराश होण्याची शक्यता असते. सर्जनशील क्षमता असूनही ती व्यक्ती ती पूर्णपणे वापरत नाही, असे हस्तरेषाशास्त्रात म्हटले जाते.

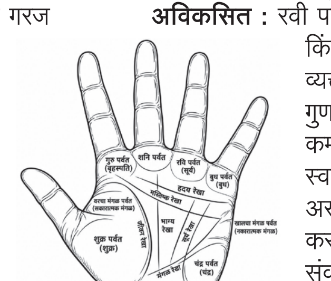

थोडक्यात, गुरु पर्वत – नेतृत्व, ज्ञान, आत्मविश्वास आणि प्रतिष्ठा. शनी पर्वत – मेहनत, संयम, जबाबदारी आणि गंभीर विचार. रवी पर्वत – यश, प्रसिद्धी, कला, आत्मविश्वास आणि सर्जनशीलता. पर्वताचे अचूक फलित पाहताना केवळ पर्वत उंच आहे किंवा सपाट आहे एवढेच पाहिले जात नाही. पर्वताचा आकार, हाताची रचना, बोटांची लांबी, रेषा आणि त्यावरील चिन्हे यांचाही एकत्रित विचार केला जातो..

(क्रमशः)

मो. ९४२२२५९६७२